

Contextul general al evoluției copilului preșcolar

Vârsta preșcolară (3 – 6/ 7 ani) a fost multă vreme considerată o etapă „neimportantă“ din punctul de vedere al achizițiilor psihologice, un interval de timp în care copiii nu fac nimic altceva decât să se joace. Așa se face că etapa preșcolară este una a schimbărilor semnificative nu doar fizice, ci și mentale și emoționale. (Bucinschi, *et al.*, 2009, p.20).

Totodată, preșcolăritatea este vârsta descoperirii realității, a realității fizice, umane și, mai ales, a autodescoperirii. Aceasta va conduce la complicarea și adâncirea proceselor de cunoaștere, la schimbarea atitudinii față de mediul înconjurător. Acum copilul descoperă că există o realitate externă care nu depinde de el și de care trebuie să țină cont dacă vrea să obțină ceea ce dorește. (*Ibid.*, p.40).

Preșcolăritatea, stadiul cuprins între 3-6/7 ani, se distinge prin:

- ✓ creșterea semnificativă a capacităților fizice și psihice a copilului;
- ✓ exuberanța motorie și senzorială, care facilitează considerabil adaptările; creșterea autonomiei în plan practic, prin formarea a numeroase deprinderi de autoservire și de mânuire a obiectelor;
- ✓ dezvoltarea proceselor psihice complexe care schimbă caracteristicile comportamentului copilului; (Crețu, 2009, p.131).
- ✓ o mare curiozitate și sete de cunoaștere, care stimulează activitățile exploratorii și îmbogățesc experiență personală;
- ✓ formarea unei conștiințe morale primare care sporește capacitatea copilului de adaptare la mediul social;
- ✓ constituirea bazelor personalității și accentuarea aspectelor individualizatoare. (Crețu, 2009, p.132).

Perioada preșcolară poate fi împărțită în trei subperioade: preșcolarul mic (3-4 ani), preșcolarul mijlociu (4-5 ani), preșcolarul mare (5-6 ani).

- a) perioada preșcolară mică se caracterizează printr-o creștere a intereselor, a aspirațiilor și a aptitudinilor mărunte implicate în satisfacerea plăcerii de explorare a mediului. De la un relativ echilibru la 3 ani, are loc o trecere spre o oarecare instabilitate, o oarecare expansiune ce exprimă o mare deconcentrare de pe obiectele concrete și manipularea lor pe integrarea obiectelor în strategii mai largi de utilizare în care li se conferă funcții simbolice. Integrarea în grădiniță se face cu oarecare dificultate la aceasta vârstă, data fiind dependentă mare a copilului preșcolar mic de mama sa și de ambianța familiară.

Ca expresie a dezvoltării, perioada preșcolară mică este vădit de trecere de la centrarea activității organismului pe satisfacerea necesităților imediate, adeseori dominant biologice spre

activități în care devin mai complicate modalitățile de satisfacere a unor trebuințe psihologice. Preșcolarul mic este instabil, foarte impresionabil, plânge râzând și trece ușor de la o dispoziție la alta. Durerea sa ca și bucuria sunt explozive, totale. (Albu, 2007, p.51).

Preșcolarul mic este investigativ, curios, memorează relativ ușor, gândirea îi este subordonată acțiunii cu obiectele, procesele de gândire sunt incluse nemijlocit în activitatea practică, limbajul își păstrează caracterul situativ.

În plan afectiv copilul este instabil. Trăiește intens emoțiile, se observă ambivalența acestora. Copilul nu înțelege încă prea bine indicațiile verbale care i se dau; se observă instabilitate la nivelul motricității, care-i insuficient coordonată. La această vârstă copiii manifestă interes pentru adulți, preferă să fie plimbați, adresează părinților multe întrebări „în lanț”. (Cemortan, 2008, p.6).

b) perioada preșcolară mijlocie: spre 4 ani, copilul devine mai puternic, dar și mai neîndemânic.

Mișcările sale devin mai brutale, fapt explicabil prin antrenarea și constituirea de foarte numeroase conduite implicate în cerințele de autonomie.

În perioada preșcolară mijlocie copilul traversează un ușor puseu de creștere. Pe plan psihologic se intensifică dezvoltarea limbajului. Tot evidentă este dezvoltarea autonomiei datorită progreselor ce se realizează în planul deprinderilor alimentare, de îmbrăcare, igienice. Se intensifică, de asemenea, dezvoltarea conștiinței de sine, fapt ce se exprimă prin creșterea opozabilității, a bravadei, a dorinței de a atrage atenția asupra.

În genere, curiozitatea devine mai amplă și abordează mai pregnant relațiile dintre fenomene. Copilului îi plac poveștile, prezintă interes pentru cărți cu imagini, pentru desen, modelaj, jocuri cu cuburi, teatru de păpuși ori de marionete, TV, desene animate. (Albu, 2007, p.52).

La preșcolarul mijlociu se conturează caracterul voluntar al proceselor psihice, se produc unele modalități psihocomportamentale noi, apare limbajul intern, are loc lărgirea intereselor, încep să se formeze primele atitudini, se instalează mai evident unele trăsături de caracter. Copilul manifestă interes pentru jocurile colective, este în stare să-și controleze unele reacții afective, își coordonează acțiunile la cerințele adultului; are loc un început al organizării voinței. (Cemortan, 2008, pp.6-7).

c) perioada preșcolară mare: preșcolarul mare (5-6/7 ani) manifestă în ansamblu o mai mare forță, agilitate, inteligență, reticente în situații ușor penibile. Câmpul atenției este dominat de o înțelegere mai profundă a situațiilor.

Există și în perioada preșcolară mare o oarecare opoziție față de adulți, opoziție ce se manifestă spontan ca atare, urmată de dorințe vădite de reconciliere. La unii copii, atitudinile opozante sunt oprimate în comportament, dar alimentate subconștient. Se manifestă în conduitele alimentare și pune în evidență susceptibilități nesatisfăcute – o stare mai tensională dintre dorințele de autonomie și dependenta afectivă ușor contrariată de rivalități fraternală. Aceasta cu atât mai mult, cu cât, în numeroase familii copilul preșcolar mai are unul sau doi frați mai mici. Caracteristica este la preșcolarul mare și adaptarea mai evidentă a conduitelor față de diferite persoane, de caracteristicile acestora în cele două medii concurente, familia și grădiniță. În acest sens, copilul poate fi acasă destins, disponibil, iar în grădiniță, răsfățat, nervos, și invers, fapt ce pune, de asemenea, probleme legate de dificultățile sale de adaptare, manifestate prin aceste mari distanțe psihologice de conduita în cele două medii. (Albu, 2007, p.52).

Preșcolarul mare se adaptează mai repede la mediu, limbajul devine mai coerent, se manifestă primele forme ale gândirii logice, orientate spre sistematizare și observare a particularităților obiectelor, se mărește durata atenției voluntare. Preșcolarul mare dispune de mai multă forță și abilitate în acțiuni, poziția față de adult este schimbătoare, predominând tendința de reconciliere cu acesta. (Cemortan, 2008, p.7).

Există și în perioada preșcolară mare o oarecare opoziție față de adulți, opoziție ce se manifestă spontan ca atare, urmată de dorințe vădite de reconciliere. La unii copii, atitudinile opozante sunt oprimate în comportament, dar alimentate subconștient. Se manifestă în conduitele alimentare și pune în evidență susceptibilități nesatisfăcute – o stare mai tensională dintre dorințele de autonomie și dependenta afectivă ușor contrariată de rivalități fraternală. Aceasta cu atât mai mult, cu cât, în numeroase familii copilul preșcolar mai are unul sau doi frați mai mici. Caracteristica este la preșcolarul mare și adaptarea mai evidentă a conduitelor față de diferite persoane, de caracteristicile acestora în cele două medii concurente, familia și grădiniță. În acest sens, copilul poate fi acasă destins, disponibil, iar în grădiniță, răsfățat, nervos, și invers, fapt ce pune, de asemenea, probleme legate de dificultățile sale de adaptare, manifestate prin aceste mari distanțe psihologice de conduita în cele două medii. (Albu, 2007, p.52).

În concluzie, dezvoltarea psihică, conduce la obținerea un bun echilibru psihic, autocontrolului, creșterii aprecierii de sine, a încrederii în forțele proprii. (Preja, 2014, p.3).

prof. înv. primar Ghencea Elena

Școala Gimnazială Nr. 10 „Mihail Koiciu” Constanța, Jud. Constanța

